



Müasir Azərbaycan dövlətinin memarı, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı dövlət quruculuğunun bütün sahələrində həyata keçirilmiş köklü islahatların təşəbbüskarı və təşkilatçısı kimi çağdaş tariximizə qızıl hərflərlə yazılmışdır.

Müstəqilliyimizin ilk illərində dövlətin taleyüklü problemlərinin həlli ilə əlaqədar görülməli genişmiqyaslı tədbirlərlə, habelə ölkədə qanunçuluğun möhkəmləndirilməsi ilə yanaşı, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi məsələsinə xüsusi diqqət ayrılması, yeni və müasir hüquq təsisatlarının yaradılması, cəmiyyətdə mərhəmətin zirvəsi kimi qəbul olunan əfv və amnistiya institutlarının yeni məzmununda, yəni humanistlik, insanpərvərlik, ədalət prinsiplərinə əsaslanmaqla tətbiqinə başlanılması və onların daimi xarakter alması, Şərqdə ilk olaraq ölüm cəzasının ləğv edilməsi birmənalı olaraq ümummilli liderin adı ilə bağlıdır.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasında digər hüquqi təsisatlarla yanaşı, cəza-icra sisteminin, yeni cəzaların icrasını həyata keçirən müəssisə və orqanların işinin yenidən təşkili, bu vacib sahədə uzunmüddətli inkisaf strategiyasının müəyyən edilməsi, aparılmış köklü islahatlar, onların müsbət nəticələri, əldə olunmuş uğurlar, ilk növbədə, Heydər Əliyevin müstəsna xidmətlərinin bəhrəsi kimi qəbul edilir.

Ümummilli lider digər sahələrdə

olduğu kimi cəza-icra sisteminin islahatına da, ilkin olaraq müvafiq sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və humanistləşdirilməsi ilə start verilməsini məqsəduyğun hesab etmişdir. Bu məqsədlə Heydər Əliyev müəllifi olduğu Azərbaycan Respublikasının yeni Konstitusiyasının müddəalarına, habelə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə həsr olunmuş beynəlxalq aktlar nəzərə alınmaqla hazırlanmış və Milli Məclis tərəfindən 7 fevral 1997-ci il tarixdə qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikasının İslah-Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununu, habelə onun tətbiqi barədə 26 fevral 1997-ci il tarixli Fərman imzalamışdır.

İslah-Əmək Məcəlləsinə edilmiş əsaslı dəyişikliklərə baxmayaraq, ümummilli lider cəzaların icrasını tənqizləyən yeni, müasir və vahid qanunun hazırlanmasını daha məqsəduyğun hesab edərək, aidiyyəti üzrə tapşırıq vermişdir. Mövcud qabaqcıl təcrübəyə, cəza çəkən şəxslərlə davranışla bağlı beynəlxalq standartlara

əsaslanmaqla hazırlanmış Cəzaların İcrası Məcəlləsi 14 iyul 2000-ci ildə qəbul edilmiş, Heydər Əliyev tərəfindən imzalanaraq və həmin ilin 1 sentyabrından qüvvəyə minmişdir.

Ümummilli lider cəza-icra qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı, istintaq təcridxanalarında və islah-əmək müəssisələrində qanunçuluğun möhkəmləndirilməsi, cəzaların icrası qaydalarının təmin edilməsi və bu sahədə hüquqi islahatlar ilə bağlı əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsini

Heydər Əliyev və müstəqil dövlətin humanist cəza-icra sistemi

vacib hesab edərək, 11 fevral 1999-cu il tarixli fərman imzalamışdır. Həmin sənəddə müstəqillik illərində müvafiq müəssisələrdə görülmüş işlərə, əldə olunmuş bir sıra müsbət nəticələrə toxunulmaqla, fəaliyyətdə olan noqsanlar, mövcud problemlər göstərilmiş və zəruri tədbirlərin görülməsi məqsəduyğun hesab edilmişdir.

Qeyd olunan proqramın icra prosesində olmasına baxmayaraq, Heydər Əliyev ölkədə hüquqi islahatları davam etdirmək, islah-əmək müəssisələrində və istintaq təcridxanalarında saxlanılma şəraitinin və tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması məqsədilə qanunvericilik, təşkilati və digər əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün 9 oktyabr 1999-cu il tarixli fərman imzalamışdır.

Ümummilli lider Azərbaycan Respublikasında vahid islah-əmək siyasətinin həyata keçirilməsi və istintaq təcridxanalarının fəaliyyətinin Avropa Şurasının standartlarına uyğunlaşdırılması, azadlıqdan məhrum etmə bağlı cəzanın və prosesual məcburiyyət tədbirinin icrasının bir mərkəzdən idarə edilməsi məqsədilə 9 oktyabr 1999-cu il tarixli digər Fərman imzalamış, Daxili İşlər Nazirliyinin istintaq təcridxanalarının bütün ştat vahidləri və balanslarında olan əmlakla birlikdə Azərbaycan

Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin tərkibinə verilməsi ilə bağlı qərar qəbul etmişdir. Heydər Əliyevin bu addımı istintaq təcridxanalarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə təkan vermiş, sonradan ölkədə bu növlü yeni və müasir müəssisələrin inşası həyata keçirilmiş, onların fəaliyyətini nizamlayan mütərəqqi qanun qəbul olunmuşdur.

Ulu öndər məhkəmə qərarlarının icrasının daha səmərəli təşkili, habelə cəzaların icrası sisteminin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, onun işinə effektiv

sahəsinə də xüsusi əhəmiyyət verilmiş, Avropa Şurası, ATƏT, BQXK və digər beynəlxalq strukturlarla səmərəli əməkdaşlıq əlaqələri qurulmuş, mövcud qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsinə başlanmışdır.

Əsası ümummilli lider tərəfindən qoyulmuş, dövlətimizin cəza-icra sistemindəki islahatlar müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməkdədir.

nəzarətin həyata keçirilməsinin təmini məqsədilə qəbul edilmiş 28 dekabr 1999-cu il tarixli "Məhkəmə nəzarətçiləri və məhkəmə icraçıları haqqında" Qanunu, habelə onun tətbiq edilməsi barədə 5 yanvar 2000-ci il tarixli Fərman imzalamışdır.

Ümummilli lider cəza-icra sisteminin fəaliyyəti ilə bilavasitə əlaqədar olan normativ aktlardan əlavə, bir sıra digər, o cümlədən, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi ilə bağlı imzalandığı sənədlərdə də, məhkumların saxlanma şəraitinin yaxşılaşdırılması və cəza çəkənlərin beynəlxalq tələblərə uyğun saxlanması üçün tədbirlərin görülməsini zəruri hesab etmişdir. Qeyd olunanlara 1998-ci il 22 fevral tarixli "İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində tədbirlər haqqında" Fərmanı, habelə dövlət başçısının 18 iyun 1998-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramı"nı misal göstərmək olar.

Heydər Əliyevin tapşırığı ilə müstəqil Azərbaycan Respublikasının dünya dövlətləri birliyinə inteqrasiyası, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığa başlaması prosesində cəzaların icrası, həbs edilməmiş şəxslərin və məhkumların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi

Azərbaycan Respublikasının cəza-icra sistemindəki köklü islahatlar, onların ictimaiyyət, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də qeyd olunan müsbət nəticələri, ilkin olaraq Heydər Əliyevin bu sahədəki uğurlu siyasətinin, onun xüsusi diqqətinin və gərgin eməyinin nəticəsidir. Aparılan islahatların davamı məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 10 fevral 2017-ci il tarixdə "Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcrid etmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosesual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə" Sərəncam imzalamışdır.

Əminik ki, ölkəmizin cəza-icra sisteminin fəaliyyətinin beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təmin edilməsi, bir çox sahələrdə olduğu kimi digər dövlətlərə nümunə göstərilməsi məqsədilə aidiyyəti strukturlar, xüsusilə Ədliyyə Nazirliyi ümummilli liderin müvafiq sahədə miras qoyduğu siyasətə, dəyərli fikirlərinə dəfələrlə müraciət edəcək, onun nəsilərə əmanət etdiyi zəngin irsindən kifayət qədər bəhrələnməkdədir.